

Skoleudvikling og it

... og så videre

Indledning	2
Nationale initiativer og tjenester	4
Din egen institution.....	5

Indledning

Samfundet forandrer sig med stigende hast. Der stilles nye og mere komplekse krav til borgerne, og ikke mindst underviserne og eleverne i skolen skal være indstillede på, at de grundlæggende værdier og traditioner er under forandring. Strukturernes i både samfunds-, arbejds- og fritidsliv ændrer karakter mod det netværksorienterede. Tidligere kunne strukturernes betegnes som hierarkiske eller lineære; men nu er ingen rækkefølge givet. I netværkssamfundet skal den enkelte definere sin egen identitet, og i relation til den skal han kunne handle og forholde sig til fællesskabet.

Det sætter hele skolen som organisation under pres fra politikere, brugere (elever og forældre) og meningsdannere. Skolen skal udvikle sig til et tidssvarende kompetencemiljø.

En af årsagerne, men ikke den eneste, til dette skred i tidligere mønstre og strukturer er informationsteknologiens hastige udvikling og udbredelse. Det er blevet nemmere, hurtigere og billigere at få fat i informationer, samtidig med at der er blevet flere af dem. Ingen mennesker kan rumme det hele – en sortering, personlig stillingtagen og udvælgelse er nødvendig.

Kommunikation foregår mellem mennesker uanset geografisk afstand og tid. Afstandene mellem forskellige kulturer er formindsket.

Vores indsigt og viden er blevet alsidig og uhyre omfattende, bl.a. fordi medierne og internettet formidler informationer i en stadig voksende mængde.

Skolens opgave er at give eleverne mulighed for at udvikle de kompetencer, de skal bruge for at blive selvstændige og aktive borgere i netværkssamfundet.

Det kræver en nytænkning af skolens struktur, læringens organisation og indhold samt underviseres og elevers roller. Fagernes indhold og begreber udvikles i lyset af informationsteknologien.

En skole er en levende organisation, hvor den enkelte medarbejder besidder en stor portion viden og erfaring, som kan være mange til gavn, hvis den er tilgængelig.

I skolen har der ikke været tradition for vidensdeling i det omfang, der kræves for at leve op til de krav, der stilles i dag. Årsagerne har bl.a. været de besværlige processer: møder og papirbaseret kommunikation i form af opslag, omdelte papirer og lokale samlinger af undervisningsforløb, rapporter mv.

Nu kan informationer og viden deles mellem ledelse, undervisere, elever, forældre og det omgivende samfund vha. intranet og internet. Endnu er de fleste skoler kun "på vej", men mulighederne er der og tiden arbejder for videndeling.

Det er imidlertid ikke teknologien, der udgør de største

Forandringer i samfund og identitet

Nye krav til skolen

Voksende informationsmængder

Skolen – et kompetenceudviklingsmiljø

Videndeling i skolen

Barrierer mod

barrierer, for at skolen som organisation udvikler sig dynamisk. De traditioner og vaner, der er dominerende på mange skoler rundt omkring, er vanskelige at ændre, hvis ikke der udarbejdes en strategi for, hvordan man gør det.

For at formidle en samfundskultur, der er kendetegnet ved en hurtig informationsgang, vidensdeling, netværk og samarbejde, skal skolens overordnede strategi bygge på disse. Hvis ledelse, undervisere og elever arbejder ud fra en sådan strategi, vil de kunne udvikle kompetencer, der er brug for i netværkssamfundet.

**udvikling:
tradition og
vane**

**Strategi for en
netværks-
baseret institu-
tion**

Jeg skal også lige ...

Lotte er lige inde at kikke på intranettet og SkoleKom hver dag. Både på skolen og derhjemme, når hun sidder og forbereder sig. På hendes skole har de haft et intranet i nogle år. Hun opfatter intranettet som et lille lukket hjørne af internettet, hvor kun skolens undervisere har adgang – og hvor der ligger informationer og dokumenter af speciel interesse for skolens undervisere, når de forbereder sig og samarbejder.

Undviserne i en klasse har siden sommerferien brugt intranettet i deres samarbejde om eleverne og undervisningen. Undviserne i teamet har fundet ud af, at det er praktisk at kunne samarbejde over nettet – også uden hele tiden at skulle mødes. Samarbejdet om nogle ting kan lige så let foregå på intranettet. Så foregår den del af samarbejdet i det mindste uafhængigt af tid og sted. Og det giver informationsteknologien dem mulighed for.

Mandag 11.30 – lige efter spisepausen

Lotte åbner spændt klasseteamets konference på SkoleKom, fordi hun på sidste teammøde foreslog, at de skulle arbejde videre med en skriftlig idéudveksling vedrørende indholdet til det tværfaglige projekt i uge 6 om "Masker". Engelsklæreren, har som sædvanlig svaret positivt og vedlægger oven i købet en fil med flere forslag i. Historielæreren, skriver, at han har fundet nogle flotte vikingemasker på internettet. Han spørger, om eleverne også skal kunne søge på nettet? Det må vi hellere drøfte videre på teammødet den 25. Uafhængigt af tid og sted bruger undviserne intranettet til at kommunikere om de små praktiske ting, at udveksle ideer og materialer, at finde undervisningsmateriale, informationer om eleverne – og så er der hele den praktiske side af lærergerningen: materialesøgning og bestilling, tilmelding til interne kurser, booking af lokaler og videoudstyr, vikarskemaer mv.

Onsdag kl. 21.45 – lige inden nyhederne på TV2

Lotte gemmer en opgave om engelske skoleforhold i intranettets dokumentarkiv, der er fælles for alle undviserne. Hun brugte den med held i går, da 8. klasse i engelsktimen skulle søge oplysninger om engelske primary schools på internettet. Det kan jo være, at der er nogle kolleger, der kan have glæde af opgaven senere. På intranettet findes en søgemaskine, der kun søger i skolens eget arkiv – så kollegerne kan let finde teksterne igen med relevante søgeord – og det er en fordel, at de let kan bearbejde dem til eget brug. *(fortsættes)*

(fortsat)

Torsdag kl. 8.50 – inden første time

Lotte søger efter et foto af nogle udklædte elever fra klassen. Hun vil gerne bruge det billede af to elever fra en 3. klasse.

De havde nogle vildt flotte masker fra Bali på. Det vil passe fint ind på forsiden af den plan, hun skal til at skrive færdig om maskeprojektet. På intranettet er der et billedarkiv, hvor underviserne gemmer nogle af de bedste billeder taget med det digitale kamera. Der bliver taget mange fotos på skolen, og ikke alle er værd at gemme; men flere undervisere er begyndt at lægge fine billeder ind i billedarkivet.

Fredag kl. 15.25 – snart weekend

I næste måned skal Lotte have forældremøde i 4. klasse. Via intranettets lokalebooking bestiller hun lærerværelset. Hun kan se, at der er et andet møde på lærerværelset om eftermiddagen – men mon ikke rengøringskonen når at få gjort pænt rent, inden hun skal bruge det? Måske skulle hun tage nogle blomster med til bordene?

Hun tjekker også lige aktivitetskalenderen. Har hun nu husket at skrive forældremødet ind? Jo, men klokkeslættet er da ikke rigtigt! Det bliver rettet til kl. 19.30. Forældrene kan også se aktivitetskalenderen på skolens websted – så det er vigtigt, at informationerne er korrekte.

Søndag kl. 23.15 – lige inden en ny arbejdsuge starter

Lærerteamet drøftede på sit sidste møde, hvordan de skulle få mere styr på nogle af elevernes læsning – de halter lidt bag efter mht. læsetempo. Teamet satte nogle faglige mål for de kommende tre måneder for hver af de to drenge. Lotte har skrevet målene ind i teamets dagbog – som er et fælles dokument, der ligger på intranettet.

Alle undervisere skulle også gå aktivt ind i læseundervisningen, fx når der blev læst fagbøger – og prøve at orientere hinanden om udviklingen via noter i dagbogen. Lotte kan med tilfredshed se, at en kollega skriver, at eleverne har læst 18 sider i en bog om bombefly fra anden verdenskrig. Måske skal hun snakke med skolebibliotekaren om nogle flere bøger om det emne? Hun sender lige en mail til hende, mens hun husker det.

Nationale initiativer og tjenester

Undervisningsministeriet understøtter skolernes bestræbelser på at udvikle en tidssvarende organisation og tilsvarende læringstilbud til eleverne gennem en række centrale tjenester, hvoraf du har stiftet bekendtskab med nogle af dem i Skole-IT-kurset. Enkelte er gratis for skolerne at bruge, mens der for andre skal tegnes et abonnement.

Hjælp ovenfra

Du har i løbet af kurset muligvis brugt SkoleKom, hvor alle lærere og elever i Danmark kan kommunikere med hinanden. Lærerne har et stort konferencesystem til deres rådighed, hvor de kan udveksle erfaring og viden. Her er der også mulighed for, at alle, både skoler, lærere og elever, kan få oprettet deres egne lukkede konferencer til samarbejde.

SkoleKom

Undervisningsministeriet står bag en undervisningspor-

EMU

tal til internettet. Den bærer navnet EMU, Elektronisk Mødested for Undervisningsverdenen. Den er rettet mod flere skoleformer; men herfra er der også henvisninger til en række relevante internetsteder for lærere og elever i grundskolen.

I Skolernes Databaseservice, SkoDa, har du og dine elever adgang til en række professionelle databaser, der ellers ville være dyre at bruge i en undervisnings-sammenhæng. Der er truffet aftale med udbyderne om en favorabel pris for skolerne.

Fagenes Infoguide er en samling kommenterede links til de enkelte fag og temaområder. Hvert link er vurderet og beskrevet af en redaktør.

Fagkonsulenterne i Undervisningsministeriet har hver en webside for deres fag, hvor aktuel faglig information formidles. Desuden deltager de i relevante konferencer på SkoleKom, hvor du "altid" kan få fat på dem.

Undervisningsministeriet har udviklet et værktøj til at styre processen i et udviklingsforløb. Det kan være alt fra undervisningsplaner i en klasse til udarbejdelse af en kommunal handlingsplan for skolevæsenet. Værktøjet er tilgængeligt på internettet og kan bruges online. Som en del af konceptet er det muligt at offentliggøre projekter, så andre kan hente inspiration.

**Skolernes
Database-
service,
SkoDa**

**Fagenes
Infoguide og
fagenes
websider**

**Kvalitets-
udvikling i
folkeskolen,
KIF**

Din egen institution

Skolen kan ikke forandre sig, ved at personalet hver for sig udvikler deres undervisning, og skolelederen kan ikke alene starte en udvikling.

I dette kursus har I arbejdet sammen som et team, der har udnyttet hinandens stærke sider. På den måde kan hele teamets samlede viden udnyttes – en vidensdeling har fundet sted. Også efter kurset kan denne organisationsform komme jer og skolen til gavn. Ved at opbygge netværk og sørge for, at den viden, I hver især besidder, deles med andre, vil skolens samlede kompetence udvikles.

Skolen skal stimulere elevernes kompetenceudvikling. Det sker ved at stille krav om kompetencernes tilstedeværelse – elever kan ikke undervises i en kompetence!

Eleverne skal kunne agere i et netværkssamfund. Derfor skal skolens organisation og hele læringsmiljøet bygge på netværk. Når underviserne og eleverne arbejder i netværk, herunder også it-baserede netværk, skabes de bedste rammer for udvikling. Der er tale om at styrke de faglige, almene og personlige kompetencer.

Det betyder også, at eleverne udvikler it-kompetence, der omfatter at kunne betjene computeren og programmerne, at kunne bruge computeren i relevante situationer og have holdninger til, hvordan den bruges.

**Skoleudvikling -
et fælles
lærer- og
ledelsesansvar**

**Stimulering af
nye elev-
kompetencer**

It-kompetencen indebærer ligeledes, at man kan arbejde i den arbejdskultur, der er i et it-arbejds miljø indeholdende digital informationsformidling og netværksstruktur.

Alt dette er beskrevet (for grundskolen) i Junior PC kørekort konceptet, som andre også kan lære af.

Når en skole skal udvikle sig, kan den ikke eksempelvis isolere it-området og "nøjes" med at lave en udviklingsplan for det. Planen må også omfatte generelle pædagogiske mål.

Udviklingsplanen kan have til formål at synliggøre, hvordan it integreres i de pædagogiske miljøer, og hvordan undervisere og elever skal bruge it for at give eleverne mulighed for at udvikle tidssvarende kompetencer.

It- og skoleudvikling ser i mange sammenhænge ud som lærernes ønske om forandring. Imidlertid er det af stor betydning, at alle interessenter inddrages i processen både på det formelle plan og i praksis. Skolebestyrelsen har en central plads, blandt andet når det handler om principper og målsætning. I det hele taget i alt hvad der angår skolens udviklingsretning. Det er da også normal praksis på flere udviklingsorienterede skoler at lave fælles arrangementer for ansatte og bestyrelse, når det handler om de overordnede principper og mål for skolens aktivitet.

Når skolen skal udvikle sig pædagogisk og it-mæssigt, har erfaringer fra udviklingsprojekter vist, at det kan ske i en bevidst planlagt skoleudviklingsproces, der kan opdeles i følgende delprocesser:

Skolens personale prøver at beskrive, hvordan it indgår i samarbejds- og læreprocesser på skolen. Hvilke overordnede pædagogiske mål fremmes ved den måde, det sker på? Statusdelen gennemføres af skolens ledelse med input fra skolens elever, undervisere og forældre.

På baggrund af statusdelen skal især lærerpersonalet involveres i at opstille de ønsker og visioner, de ser for skolens udvikling under hensyntagen til den generelle samfundsudvikling og gældende skolelov. En vision kan defineres som det, der er inden for synsvidde, men uden for rækkevidde.

Her kan fantasien og de vilde intentioner få lidt luft. Undervisergruppen opstiller i fællesskab de visioner, de har for, hvordan skolen vil se ud om nogle år. Arbejdet kan foregå i større forsamlinger kombineret med forbedrende arbejde i temagrupper, der prøver at opstille visioner for, hvordan de ser deres område udvikle sig. Som resultat af visionsdelen kan hele personalegruppen give retningslinjer til en projektledelse, der kan opstille målsætninger for skolens udvikling.

Udgangspunktet for en vision kan sagtens være en idé, men når den går videre til mere end én person forsvin-

Skolens it-handlings- og strategiplan

Faser i processen

Statusfasen

Visionsfasen

der den personlige abstraktion og visionen bliver følelig. Folk begynder at betragte visionen som noget der reelt eksisterer. Det er meget lidt, der er så stærkt som fælles visioner, de har gennem tiderne ændret verdenshistorien radikalt.

Det er ikke nok at have nogle flotte målsætninger. Ledelsen må i samarbejde med kollegialt udpegede repræsentanter udarbejde en handlingsplan, der i konkrete vendinger beskriver, hvordan de opstillede mål nås. Her skal fremgå, hvem der skal gøre hvad, og hvordan man evaluerer de opstillede mål:

I kort form er følgende aspekter en del af arbejdet med mål- og værdisætning:

- Mål- eller værdisætningen må konkretiseres i handleanvisninger
- Handleanvisninger må formuleres, så det er muligt at se, om de bliver fulgt
- Der skal laves en arbejds- og tidsplan for opfyldelsen af mål og handleplaner
- Der skal knyttes en løbende evaluering til arbejdet for at kunne vurdere i hvilken grad man lever op til målsætningen og handleanvisningerne
- Der skal aftales metoder for korrektion i forhold til den foretagne evaluering

Skolens leder er en uhyre central person i denne proces. Hvis han fastholder et traditionelt organisationsmønster, en traditionel ledelsesstil og et traditionelt syn på undervisningen, vil det være vanskeligt at ændre hele organisationen. Skoleledelsen må tage ansvaret på sine skuldre, men samtidig erkende, at alene kan den intet udrette. Derfor er ovenstående involveringsproces vigtig, og medarbejdernes ønsker og visioner skal tages alvorligt. Den enkelte medarbejder skal opleve et medejerskab over for den samlede organisation. På den måde får organisationens samlede viden og ressourcer indflydelse på læreprocessen hos de enkelte elever.

Handlingsfasen

Ledelsens rolle – og medarbejdernes

Skoleledelsen på banen

Sidste lørdag havde alle underviserne på en pædagogisk dag formuleret syv visioner for skolens it-udvikling. Det havde været en god dag, hvor meningene havde været markante – men også mangfoldige og overraskende positive.

Kollegerne er godt klar over, at det brænder på nu, det er nødvendigt at blive bedre til at integrere it, men personalet er lidt uenige om, hvor indsatsen skal starte. Syv visioner er alt for mange, og hvordan skal skolen få råd til alle de kurser og udstyr?

Det bliver nødvendigt at få uddelegeret nogle opgaver på it-området næste år. Hvis it-strategien bliver så omfattende, som det ser ud til lige nu, så vil der være så mange aktiviteter og planer, der skal passe sammen. Det vil kræve overblik – og en masse koordination.

Måske kunne en af afdelingslederne have lyst til at være tovholder på it-området? Eller kunne det blive en opgave for en funktionslærer?

Og måske skal vi på næste skoleledermøde drøfte, hvordan vi får lavet intranet på skolerne. "Ledelse er ikke kun at samle viden – men også at sprede den," havde skolebibliotekaren sagt i lørdags. Gad vide, hvor han havde læst det henne? Men under alle omstændigheder var ideen om en hadlingsplan for brug intranet ikke så tosset. Hvordan finder man mere om det – måske de ved noget om det på vores Center for undervisningsmidler? Eller på nettet?